

UTDRAG AV STATSMINISTER ODVAR NORDLIS FOREDRAG
I NORD-ODAL 15. AUGUST 1977

Når vi i Arbeiderpartiet har engasjert oss i distriktspolitikken, har dette vært med en solid forankring i de mulighetene vi har til å påvirke disse forholdene.

Gjennom direkte offentlige tiltak har vi kunnet gjøre en del. Gjennom den storstilte utbygging av skolevesenet, av veiene og andre grunnlagsinvesteringer som har skjedd i de siste 10-årene har det lyktes å skape et sterkere grunnlag for allsidig næringsvirksomhet i bygdene. Hertil kommer den styrking av de kommunale finanser og

- 2 -

kommunale investeringer som også har vært nødvendige og viktige ledd i dette arbeidet.

Gjennom de siste årtiene har Arbeiderpartiet i regjeringsposisjon arbeidet sterkt for å gjøre Distriktenes utbyggingsfond til et stadig mer virkningsfullt instrument for å bringe et mer allsidig næringsliv til bygdene. Virksomheten til Utbyggingsfondet har vært det viktigste enkeltbidrag til å realisere ønsket om mer allsidig næringsliv i distriktene. Gjennom dette offentlige finansieringsorgan har vi kunnet finansiere prosjekter som private kredittinstitusjoner finner for risikable, usikre eller for store i forhold til finansieringsevnen til de lokale bankene.

Men vi har også sett i de siste årene at Utbyggingsfondet alene i tillegg til de offentlige grunnlagsinvesteringer m.v. ikke har vært nok til å få den

nødvendige spredning av næringslivet.

Alle som arbeider med disse spørsmål er enige om at det vanskeligste oftest er å finne fram til de gode prosjektene. Det er vanskelig å finne prosjekter som kan gi varig og stabil sysselsetting, og som har den nødvendige tilknytning til det innenlandske og utenlandske marked, utviklingen av produksjonsteknikk osv. Vi merket i de siste årene at det var en grense for hvor langt vi kan komme med den virksomhet som Utbyggingsfondet hittil har bedrevet.

Derfor kom vi til at vi trengte et nytt verktøy i denne prosessen. Vi trengte et nytt økonomisk-politisk virkemiddel, og vi kom fram til at vi trengte en direkte regulering av større bedrifters etableringer og utvidelser av

tidligere virksomhet. Gjennom etableringsloven som nylig er trådt ikraft, (og som man kan si nå har sin prøverunde før den etter hvert kommer i mer normal virksomhet,) kan vi i tillegg til alle delene av vår distriktpolitikk også direkte påvirke hvor større foretak slår seg ned eller hvor de foretar utvidelser av gammel virksomhet.

Vi kan naturligvis ikke dirigere dem hit og dit etter vårt eget forgodtbefinnende. Vi må ta hensyn til økonomiske og tekniske realiteter. Men det viser seg allerede i den korte tiden loven har vært ikraft at vi kan bruke den til å unngå en fortsatt konsentrasjon av virksomhet i de sterkest utbygde delene av landet.

Mens det i store trekk har vært allmenn til-

slutning også fra de andre politiske partiene til hovedinnholdet i Arbeiderpartiets distriktpolitikk, gikk ikke denne tilslutningen så langt at den også omfattet etableringsloven. Høyre kjørte i Stortinget sterkt ut mot denne loven, og gravde i denne sammenhengen opp igjen den gamle argumentasjonen om statsdirigering av næringslivet som eldre mennesker vil dra kjensel på fra valgkamper i tidligere perioder. Det er for øvrig interessant at det innen sonderingspartiene er så vidt ulike oppfatninger om denne viktige loven. Mon tro hvordan de vil håndtere dette om de skulle få ansvaret for landets styre og stell.

Jeg har hittil beskrevet den del av distriktpolitikken som består i å bringe et mer allsidig næringsliv til de bygdene som har et nokså ensidig næringsgrunnlag

basert på jordbruk eller fiske. Men en direkte vei i distriktpolitikken er naturligvis å bedre de økonomiske kårene i disse grunnlagsnæringene direkte. Med bedre lønnsomhetsforhold og sikrere framtidsutsikter i disse næringene kan man styrke bygdene mer enn kanskje ved noen annet enkelttiltak.

I den langtidsplan som Regjeringen vil legge fram for utbygging og stabilisering av Norges fiskerier, er det lagt en avgjørende vekt på å sikre en stabil og høy inntekt og sysselsetting i fiskeriene i de kystdistriktene som er så avhengige av denne næringen. Vi har også trukket inn fiskeindustrien som i denne sammenheng kanskje er vel så viktig og vel så vanskelig.

Når det gjelder jordbruket har vi gjennom det

viktige stortingsvedtaket i 1975 skapt grunnlaget for en større heving av jordbrukernes inntekter over en kortere periode enn vi noen gang tidligere har hatt i Norge. De første to årene med de første to inntektsoppgjørene som et ledd i denne opptrappingen ligger nå bak oss. Det er mitt inntrykk at alle innser at det her ikke bare har vært snakk om en øking på papiret av levevilkårene til dem som er knyttet til jordbruksnæringen. Det er mitt inntrykk at alle innser at det her har foregått en sterk heving av det økonomiske grunnlag i næringen. Det er gledelig at denne politikken også ser ut til å ha skapt en sterkere følelse av trygghet og optimisme for framtiden. Det er Regjeringens klare hensikt fortsatt å følge opp den opptrapping av jordbrukernes inntekter som vi nå har slått inn på.

Det får være statistikkernes og teknikernes oppgave å prøve å regne ut mer nøyaktig hvor langt hevingen skal gå, og hvordan vi skal kunne sammenlikne levekårene mellom forskjellige befolkningsgrupper. Personlig har jeg mistanke om at statistikken og teorien her bare kan hjelpe oss et stykke på vei. Jeg tror at vi i disse vanskelige avveiningsspørsmål mellom levekårene for folk som lever og arbeider under vidt forskjellige forhold aldri blir noe som vi kan utmåle i tabeller. I tillegg vil det trengs sunt skjønn og god bruk av sunn fornuft i denne vanskelige og viktige delen av vår inntektspolitikk.

Jeg pekte tidligere på at distriktspolitikk er en viktig form for solidaritetspolitikk. I dette ligger at det økonomiske grunnlaget jevnt over er mye svakere

i de distriktene som har et ensidig næringsliv og som ligger langt fra de større økonomiske sentra i landet. Gjennom den geografiske fordelingen av de offentlige investeringene, f.eks. i veier, sprer vi midler og ressurser fra sentrale strøk av landet til utkantstrøk. Det samme skjer gjennom den måten de offentlige utgiftene finansieres.

Selv om vi bruker en lang rekke tiltak for å få et mer allsidig næringsliv i bygdene, er det ennå langt fram til at det reelle inntektsgrunnlaget er like sterkt utover i bygdene som i de sentrale tettbefolkede områdene i landet. Det er derfor nødvendig med en overføring av inntekter gjennom beskatningen gjennom de offentlige investeringene og gjennom overføringsordninger, skatteutjamning m.v. Det er betydelige beløp som på

denne måten kanaliseres ut til distriktene.

Vi driver i Norge denne form for inntektsutjamning og solidaritetspolitikk mellom distriktene lengre enn kanskje noe annet industriland. Dette er noe av det som gjør det nødvendig for oss å ha et høyt beskatningsnivå.

Vi trenger de høye offentlige inntekter for å kunne gjennomføre også denne omfordelingen av levestandard og livsstandard. Men vi ber ikke om unnskyldning for dette. Vi er stolte av denne politikken. Vi ser den som et praktisk uttrykk for den solidaritet som alltid har preget og vil prege Arbeiderpartiets politikk i distriktsammenheng.

Arbeiderpartiets politikk for å bygge ut distriktene har preget utvikling, planer og retningslinjer for jordbruk, skogbruk og fiskerier.

Etter at det nye inntektsmålet for jordbruket ble fastlagt i 1975, økte jordbrukernes inntekter pr. årsverk med 35 % i 1976 og ca. 25 % i 1977.

I tillegg til det nye inntektsmålet i jordbruks-
politikken la Regjeringen i fjor fram et opplegg for
en ny jord- og skogbrukspolitikk.

Hovedpunktene i denne planen er

- å sikre matforsyningen
- å sikre råstofftilgangen til skogindustriene
- å stabilisere bosettingen i bygdene
- å sikre en effektiv og forsvarslig ressurs-
utnytting
- å gi yrkesutøverne i jord- og skogbruk trygge
økonomiske og sosiale kår.

For å nå disse målene tas det sikte på å øke
jordbruksarealet fra rundt 9 til 10 millioner dekar.

Om lag 3/4 av produksjonsveksten er ventet å skje i
næringssvake distrikter. Regjeringen arbeider bevisst
for å påvirke inntektsfordelingen innen jordbruket.
Det er ikke blant de større brukere vi har noe uløst
jamstillingsproblem. Behovet for økte inntekter finner
vi hos de mindre brukere, og i de næringssvake distriktene.

Skogbruket vil fortsatt være en viktig næring i
mange bygder. Blant tiltakene for å sikre bedre og mer
stabile inntekter er det nødvendig å øke avvikrningen.
Det tas sikte på å øke fra 8 - 9 mill. kbm. til 10 - 11
mill. kbm. i 1990. Dette vil også være god ressurspolitikk.
For å få til dette, er det bl.a. opprettet en støtteordning
for drift i vanskelig terreng. Det vil også bli satt i
verk bedre finansieringsordninger for skogsveger og andre
nødvendige investeringer.

For å øke avvirkingen i distritene er det innført en transportstøtteordning for Vestlandet, Nord-Norge og i næringssvake distrikter på Østlandet, Sørlandet og Trøndelag.

Regjeringen vil i den nye langtidsplanen for fiskeriene legge grunnlaget for en stabil sysselsetting og gode inntekter i fiskeriene og fiskeindustrien. Virksomheten i næringen må først og fremst tilpasses de begrensede ressursene i havet, og de internasjonale reguleringer. Det tas sikte på en bedre utnytting av de verdifulle næringsemner som fisk inneholder.

I tillegg har statlige hjørnesteinsbedrifter, og grunnlagsinvesteringer i utdanning, kraft, samferdsel og andre formål gitt distriktene en støtte og oppmuntring til den brede utvikling som har vært gjennomført.

Den nye etableringsloven vil bli et viktig tiltak til å forsterke denne tendensen.

Distriktenes utbyggingsfond har vært det viktigste enkelte instrument i distriktsutbyggingens tjeneste.

Bare i fjor ga Distriktenes utbyggingsfond tilsagn om 1200 lån til et beløp på vel 500 mill. kroner, og over 300 garantier på i alt 140 mill.kroner. Dette er reelt sett 40 - 50 % mer enn i 1970.

Hvis vi betrakter virksomheten i hele fondets levetid fra 1961 fram til i dag, finner vi en sum for lån, tilskott og gøantier på mellom 6 og 7 milliarder kroner.

Denne virksomheten har betydd en storstilt kanalisering av kapital fra sentrale landsdeler til distriktene. For å illustrere dette med et enkelt tall, kan jeg nevne at Nord-Norge med 12 % av folketallet har mottatt 33 % av fondsmidlene.